

Brochure natuurinclusief wonen

in De Vier Dorpjes
De Volgerlanden

september 2025

Hendrik-Ido-Ambacht

Introductie

De Nederlandse bevolking groeit en zal in de komende jaren nog verder toenemen. Hierdoor stijgt de vraag naar woningen om iedereen een plek te geven. Aan de andere kant gaat het niet goed met de Nederlandse natuur. Veel planten- en diersoorten hebben steeds minder ruimte om te leven.

Zowel de natuur als de groeiende bevolking vragen dus om ruimte. Die ruimte is er niet altijd en daardoor komen ze soms met elkaar in conflict. Dat hoeft niet. De bouwopgave in Nederland kan ook worden benut om het aandeel natuur in dorp en stad te vergroten. Dus niet kiezen tussen óf wonen, óf natuur. Maar ontwikkelen van én woningen, én natuur. Dit noemen we natuurinclusief wonen.

Huis

01

Wat is natuurinclusief wonen en waarom willen we dat?

Natuurinclusief wonen betekent letterlijk 'wonen samen met de natuur'. Het doel van natuurinclusief wonen is de biodiversiteit, de verscheidenheid aan planten en dieren in een gebied, te versterken. Biodiversiteit zorgt voor een gezond ecosysteem dat ons voedsel, schoon water en lucht biedt, en helpt om klimaatverandering tegen te gaan.

Natuur in dorp en stad kan, als de gebieden op elkaar aansluiten, groenblauwe verbindingen vormen met de natuur in de buitengebieden. Dat is belangrijk, want langs deze verbindingen kunnen soorten zich verspreiden en met elkaar in contact komen om zich bijvoorbeeld voort te planten. Door de natuur een plek te geven aan en rondom de woning zodat dieren kunnen nestelen, voedsel zoeken of schuilen, helpen we de biodiversiteit in onze directe omgeving een handje.

Maar natuurinclusief wonen biedt meer voordelen dan alleen biodiversiteitsherstel en natuurbeleving. Natuurinclusiviteit, klimaatadaptatie en een gezonde en sociale leefomgeving gaan hand in hand. Een gezonde natuurlijke omgeving verbetert ook de gezondheid van de mens. Daarnaast helpt natuurinclusiviteit ons om klimaatproblemen zoals hittestress en wateroverlast beter op te kunnen vangen.

Hoe woon ik natuurinclusief?

Om natuur daadwerkelijk een plek te geven in je dagelijks leven is het belangrijk om te voldoen aan de basisbehoefte van planten en dieren, ook wel de vijf V's genoemd. De vijf V's staan voor Vocht, Voedsel, Veiligheid, Voortplanting en Verbinding. Hoe beter aan de basisbehoeften wordt voldaan, hoe geschikter de leefomgeving is voor dieren en planten. Belangrijk hierbij is de samenhang tussen verschillende V's. Zo wordt een nestkast voor vogels (Veiligheid, Voortplanting) pas echt aantrekkelijk als er in de omgeving ook bessen en insecten (Voedsel) te vinden zijn.

Tuin

02

Natuur in de Volgerlanden-Oost

De Volgerlanden-Oost is een wijk waarin veel ruimte en aandacht is voor de natuur in de openbare ruimte. Groen en blauw (water) is ruimschoots aanwezig en er is ingezet op een hoge variatie in beplanting. De beplanting bestaat bovendien zo veel mogelijk uit inheemse soorten, dat zijn soorten die oorspronkelijk voorkomen in de omgeving. Via het netwerk van hagen, bomen en natuurvriendelijke oevers worden verbindingen gelegd met andere delen van Hendrik-Ido-Ambacht en het buitengebied.

De Dubbele Wetering en de Jacobuslaan vormen samen een assenkruis dat De Volgerlanden-Oost in vier dorpen verdeelt; De Laantjes, De Straatjes, De erfjes en De Hofjes. Naast genoemde twee groenblauwe assen maken ook het historische Perenlaantje, het Appellaantje, 't Landje en de Dorpsweide deel uit van het groenblauwe netwerk van de Volgerlanden-Oost.

Samen bieden deze groenblauwe structuren een grote variatie aan dieren en planten in de omgeving. Door natuurinclusieve maatregelen toe te passen in je tuin of aan je woning kun je aansluiten op het groenblauwe netwerk van de Volgerlanden en een bijdrage leveren aan een goede leefomgeving voor de iconsoorten.

Wist je dat?

De soortenrijkdom in de buitenwijken van dorpen en steden is groter dan in de landbouwgebieden. Dat komt onder andere doordat in de landbouw veel gebruik wordt gemaakt van kunstmest en bestrijdingsmiddelen, wat schadelijk is voor de natuur. De monocultuur landbouw is een ecologische woestijn.

Het Appellaantje

Het appellaantje wordt een nieuwe aan te leggen structuur in De Volgerlanden die refereert naar het historische perenberceau. Appelmomen hebben veel bloesems in de lente. De bloesems trekken insecten aan zoals vlinders, bijen en hommels, wat goed is voor de bestuiving van de vruchtbomen.

De Dubbele Wetering

De Dubbele Wetering is een brede watergang met zachte oevers, waar oever- en waterplanten een plek krijgen om te groeien. Middenin loopt een wandelpad met aan weerszijden water. Door water onderdeel te maken van de hoofdstructuur kunnen meer soorten in de Volgerlanden-Oost een plek vinden, zoals de bruine kikker en de kleine water salamander.

't Landje en de Dorpsweide

't Landje en de Dorpsweide zijn parkgebieden waarin het oude polderlandschap leidend is geweest voor de inrichting. De natuur hier sluit aan op de landelijke identiteit waar de Volgerlanden-Oost om bekend staat.

Het Perenlaantje

Het Perenlaantje is een historisch perenberceau omringd door een brede strook weide en struiken. De variatie aan beplanting trekt insecten aan zoals de aardhommel en dagpauwoog, wat goed is voor de bestuiving van de vruchtbomen. De rijkheid aan soorten zorgt ieder seizoen voor een andere beleving.

03

De icoonsoorten van De Volgerlanden

Er zijn verschillende maatregelen die ook jij kunt nemen om meer natuurinclusief te wonen. Deze inspiratiegids is er om je op weg te helpen. De stappen die je zou kunnen ondernemen voor je huis of tuin, hebben we gekoppeld aan de zogeheten icoonsoorten van De Volgerlanden. De icoonsoorten zijn dieren die veel voorkomen in de omgeving en we graag in de nieuwe woongebieden een plek voor willen behouden. Door ze een plekje te bieden, help je direct ook veel andere soorten. De icoonsoorten zijn belangrijk voor de lokale natuur, maar kunnen ook van betekenis zijn voor jou.

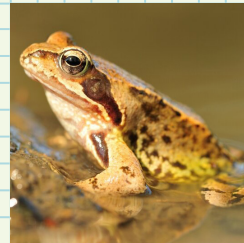
De plekken waar ze graag komen:

- Dak
- Gevel
- Water
- Erfafscheiding
- Beplanting

Boomblauwtje

Het boomblauwtje is de enige blauwe vlinder die te vinden is in het voorjaar. Ze verblijven graag in de buurt van bomen of houtige planten. De vlinder legt zijn eitjes op planten zoals klimop, hulst en kardinaalsmuts.

Bruine kikker

De bruine kikker is een veel voorkomende kikker in Nederland. In verschillende dialecten staan ze bekend onder de naam aardepuut, landpuut of veldpuut. Ze stellen weinig eisen aan hun leefomgeving. Je vindt ze vrijwel overal op vochtige plaatsen met dichte begroeiing. Ze zijn dol op insecten, wormen, en (naakt)slakken.

Wist je dat...

Hommels, vlinders en andere bestuivers zorgen ervoor dat bloemen elk jaar weer mooi bloeien. Bestuivers brengen namelijk stuifmeelkorrels van de ene bloem naar de stamper van de andere bloem waardoor planten zich kunnen voortplanten.

Aardhommel

De aardhommel is een wilde bij en blinkt uit als bestuiver. Aardhommels bouwen hun nesten in holtes onder de grond. Ze vliegen al vroeg in het jaar wanneer het aanbod voedsel nog erg beperkt is. Vroegbloeiende inheemse planten zijn daardoor belangrijk zoals de inheemse wilg, krokus of gevlekt longkruid. Nestgelegenheid bieden is niet nodig. Met een hoop compost of bladafval, die ongestoord vanaf augustus tot en met het voorjaar blijft liggen, bied je de aardhommel al een goede winterschuilplaats.

Dagpauwoog

Dagpauwoog is een bijzondere vlinder doordat hij relatief oud kan worden. Waar de meeste vlinders slechts enkele dagen tot weken leven, kan dat voor de dagpauwoog enkele maanden zijn. De dagpauwoog heeft geen echte voorkeur voor een leefomgeving en laat zich rustig meevoeren met de wind. Ze voeden zich met nectar van diverse bloemen en struiken. De belangrijkste plant voor de dagpauwoog voor het leggen van eitjes is de grote brandnetel.

Kleine watersalamander

De kleine watersalamander is te herkennen aan zijn felgekleurde buik. Ze bevinden zich het grootste gedeelte van het jaar op het land en zoeken in het vroege voorjaar het water op om te paren. Ze houden van zonnige poelen. Hun menu op het land bestaat voornamelijk uit kleine slakken en regenwormen.

Huismus

De huismus doet zijn naam eer aan. Ze verblijven hun hele leven in hetzelfde gebied en wonen graag in groepen in de buurt van mensen. Ze zijn dol op tuinen met dichte struiken waarin ze kunnen schuilen. Ze eten voornamelijk zaden en insecten.

Tjiftaf

De tjiftaf is de eerste vogel die elk jaar arriveert vanuit het zuiden en is daarom een echte voorjaarsbode. Ze houden van een tuin met enkele bomen of struiken en zijn dol op insecten. Inheemse soorten zoals de meidoorn waar veel insecten op af komen, vormen een aantrekkelijke plaats voor de tjiftaf.

Wist je dat...

Sinds 2001 organiseert Vogelbescherming Nederland ieder jaar de Nationale Tuinvogeltelling. Iedereen wordt uitgenodigd om een halfuur lang de vogels in de tuin of op het balkon te tellen. De telling geeft een momentopname van de aantallen vogels die in de Nederlandse tuinen voorkomen. Hierdoor wordt duidelijk hoe vogels in de winter onze tuinen gebruiken. Met die informatie kunnen vogels beter worden geholpen en beschermd. Jij kan ook meedoen!

Kijk op www.vogelbescherming.nl/tuinvogeltelling.

Gierzwaluw

De gierzwaluw dankt zijn naam aan het kenmerkende, gierende geluid dat ze produceren terwijl ze vliegen. Het bijzondere aan deze vogel is dat ze vrijwel hun gehele leven doorbrengen in de lucht en daar bijna alles doen: eten, paren én slapen. Het enige moment dat ze naar de grond komen is voor het krijgen van jongen. Ze zijn erg trouw en komen altijd terug naar dezelfde nestplek. Ze houden van een insectenrijke omgeving.

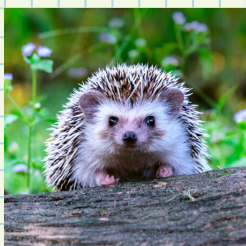
Pimpelmees

De pimpelmees is een vogel die eruit springt door zijn acrobatische kunsten. Bungelen aan het dunste takje in de tuin vormt voor dit vogeltje geen enkel probleem. Ze stellen niet veel eisen aan hun leefomgeving en het is daardoor een echte tuinvogel.

Wist je dat...

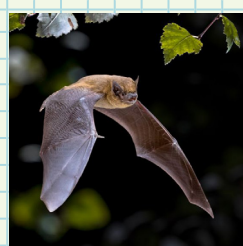
De gierzwaluw, dwergvleermuis en egel vormen de ideale plaagbestrijders. Per dag eet de gierzwaluw in vlucht al gauw duizenden insecten. De dwergvleermuis kan ongeveer 3000 muggen en andere kleine insecten per nacht eten. De egel is de meest natuurlijke slakkenbestrijder voor je tuin. Alle drie houden ze dus plaagsoorten in toom en zorgen voor een natuurlijk evenwicht in de tuin.

Egel

Egels scharrelen graag van tuin naar tuin, op zoek naar voedsel. Ze worden actief aan het einde van de dag en brengen de rest van de dag rustend door. Ze houden van veel voedsel en beschutting. Ze eten vooral kleine insecten, zoals slakken, rupsen en maden. Een aantrekkelijke tuin voor egels heeft dichte begroeiing en bladeren blijven er op de grond liggen tot het voorjaar. Een hoop bladeren onder een heg biedt de mogelijkheid voor een egel om daar zijn winterslaap te houden.

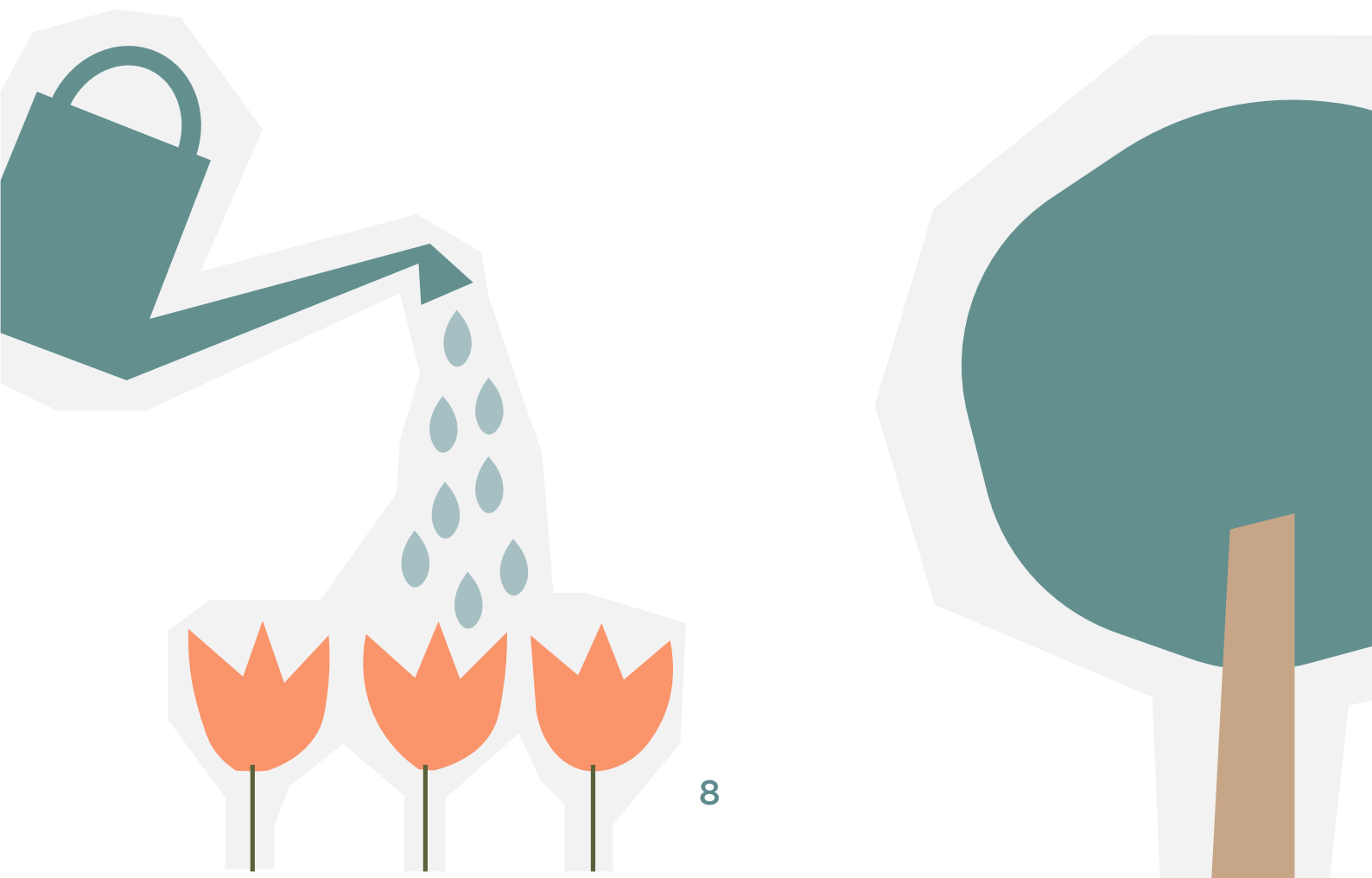
Dwergvleermuis

De Gewone Dwergvleermuis is één van de kleinste zoogdieren ter wereld en in Nederland een beschermd diersoort. De kieren en gaten van (oude) gebouwen vormen hun favoriete verblijfplaats. In de vroege avondschemering kun je ze zien vliegen als ze op zoek gaan naar eten. Ze eten voornamelijk muggen en motten.

04

Catalogus

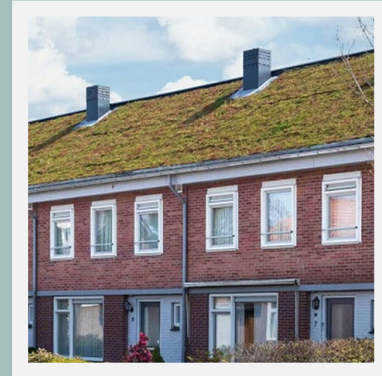
In de catalogus vind je de verschillende maatregelen die je kan nemen voor natuurinclusief wonen. Bij natuurinclusief wonen denken veel mensen direct aan de inrichting van de tuin. Echter, ook op en aan de woning zelf kunnen veel maatregelen toegepast worden die bijdragen aan de natuurinclusiviteit. In de catalogus maken we daarom een onderscheid tussen maatregelen voor de woning en voor de tuin.

Wist je dat?

Een groene omgeving gezond gedrag bevordert; het stimuleert om te bewegen en sociaal contact te hebben.

introductie

Daken bieden een mooie kans voor groen in de woonomgeving. Het zijn vaak onbenutte ruimten. Overigens vormen ze een veilige plek voor dieren omdat er geen mensen komen, geen verkeer is en er ook minder roofdieren zijn.

Er zijn verschillende groene daken. In deze inspiratiegids besteden we alleen aandacht aan extensief groene daken met een dikte van 4 - 15 cm. Een extensief groen dak heeft een dunne dakopbouw en valt onder 'lichtgewicht'. De meest bekende variant is een mossedumdak. Dit bestaat uit een grondlaag met een dikte van 4 tot 7 centimeter, met daarop een laag mos- of sedumbegroeiing. Het platte dak van een schuurtje is hier bijvoorbeeld erg geschikt voor. Bovendien geeft het een aantrekkelijker beeld om op uit te kijken. Dikkere grondlagen bieden meer mogelijkheden qua beplanting en zijn hierdoor waardevoller voor de natuur. Hoe meer er mogelijk is qua beplanting, hoe beter. Echter zijn ze ook zwaarder. Niet ieder dak kan een zwaar gewicht aan en ook de helling van een dak speelt een rol.

Voordelen

Een groen dak werkt als een isolerende laag. Dit kan leiden tot een verbeterd binnenklimaat en energiebesparing. Bovendien kan de levensduur van de waterdichte lagen van het dak verlengd worden, waardoor deze minder snel aan vervanging toe zijn.

Een groen dak is een waardevolle toevoeging doordat het de luchtkwaliteit verbeterd en verkoeling biedt tijdens warme perioden. Daarnaast vangt een groen dak vangt regenwater op. Hierdoor wordt de sponswerking in het gebied verbeterd. De planten houden regenwater vast op het dak en geven het vervolgens langzaam af naar de bodem. Dat is handig tijdens stortbuien om de belasting van het riool te verminderen en wateroverlast, bijvoorbeeld op straat, te voorkomen.

Tips and tricks

- Schakel een specialist in om te kijken naar de mogelijkheden die het beste passen bij jouw dak.
- Waterschap Hollandse Delta biedt een subsidieregeling voor waterinitiatieven die water vasthouden, zoals groene daken. Kijk op de website van het waterschap (<https://www.wshd.nl/subsidie>) voor de actuele mogelijkheden en voorwaarden.
- Na het aanschaffen van een groen dak is het belangrijk om goed onderhoud te plegen door regelmatig onkruid te verwijderen en minimaal eenmaal per jaar de afvoer te controleren.

DIY: flessen (hang)pot

Voorbeelden

Sedum dak

Eenvoudig vegetatiedak waarbij de begroeiing bestaat uit kleine vetplanten in verschillende kleuren die gecombineerd kunnen worden met laagblijvende vaste planten. De lichtgewicht versie is voor vrijwel ieder dak geschikt. De kosten en vraagt weinig onderhoud. Sedum biedt zowel voedsel- als schuilgelegenheid voor veel soorten insecten.

Gras- en kruidendak

De begroeiing op het dak bestaat uit een combinatie van siergrassen en kruiden met uiteenlopende kleuren en bloeiwijzen, wat zorgt voor een hoge biodiversiteitswaarde en een waardevolle toevoeging voor de natuur. Het heeft een dikker dakpakket nodig dan bij een mos-sedumdak en de kosten voor aanleg en onderhoud zijn hoger.

Bruin dak

Bij een bruin dak bedekt een laag aarde (met grind en mossen) het dak waar planten spontaan kunnen opkomen. Het doel is een dak met inheemse plantensoorten. Bruine daken zijn gemakkelijk aan te leggen, onderhoudsarm en kunnen een grote bijdrage leveren aan de biodiversiteit.

Energie dak

Een sedumdak waarop zonnepanelen zijn geplaatst. De combinatie versterkt elkaar. Zonnepanelen leveren namelijk het meeste op bij een lage omgevingstemperatuur. Het groene dak zorgt voor verkoeling. De zonnepanelen op hun beurt bieden schaduwplekken wat gunstig is voor plant en dier. Een echte win-winsituatie dus!

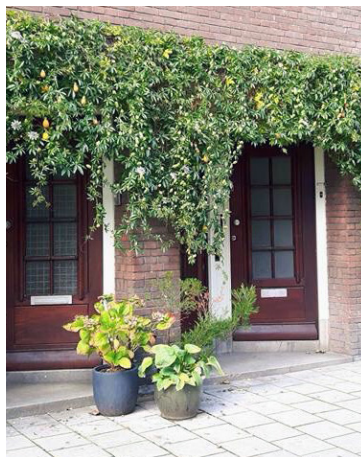

Gevel

wist je dat?

Contact met groen herstel door stressvermindering bevordert!

De gevels van je woning kunnen voedsel, broed- en schuilgelegenheid voor dieren bieden zonder veel ruimte in beslag te nemen. Dat kan door middel van een groene gevel en het ophangen van (nest)kasten.

Groene gevels - Voor een groene gevel is de meest eenvoudige variant een geveltuint: een strook groen langs de gevel waar klimplanten kunnen groeien. Er kan ook worden gekozen om een rasterwerk tegen de gevel te bevestigen. Bij een oude gevel of beschadigde voegen is het verstandig om gebruik te maken van zo'n rasterwerk, om schade aan de gevel te voorkomen.

Nestkasten - Voor het plaatsen van nest- en vleermuiskasten is het belangrijk om rekening te houden met de woonwensen van de soort die je wilt aantrekken. Iedere soort heeft zo zijn eigen voorkeur voor een verblijfplaats en bijbehorende omgeving. Zo is het bijvoorbeeld voor de gewone dwergvleermuis belangrijk dat er 's nachts weinig verlichting rondom de vleermuiskast is. Bij vogels verschilt de geschikte hoogte voor een nestkast, de maat van de vliegopening en de aanvliegroute per soort. Het beste moment om de nestkasten voor vogels op te hangen is in het najaar, voordat het broedseizoen begint, zodat vogels aan de kast kunnen wennen en eventueel kunnen gebruiken als slaapplek. Een vleermuiskast kan het hele jaar worden opgehangen, maar bij voorkeur in het voorjaar.

+ voordelen

Gevelgroen werkt als een isolerende laag. Dit kan leiden tot een verbeterd binnenklimaat en energiebesparing. Ook wordt de levensduur van de gevel verlengd door minder blootstelling van weersinvloeden en dus slijtage. Door gevelgroen warmt de gevel minder op, waardoor hittestress wordt verminderd. Bovendien draagt het bij aan luchtzuivering, wordt water vastgehouden en omgevingsgeluid gereduceerd.

Vleermuizen en vogels zijn insectenetters. Door hen nestmogelijkheden te bieden, kunnen ze helpen om vervelende insecten zoals muggen onder controle te houden en plagen te voorkomen.

Tips and tricks

Klimplanten

- Waterschap Hollandse Delta biedt een subsidieregeling voor waterinitiatieven, zoals verharding uit de tuin verwijderen en vervangen door groen. Kijk op de website van het waterschap (<https://www.wshd.nl/subsidie>) voor de actuele mogelijkheden en voorwaarden.
- Veel klimplanten houden ervan om met hun voeten in de schaduw van bodembedekkers (laagblijvende planten die breeduit groeien) te staan.
- Verwijder jaarlijks uitlopers van klimplanten uit roosters, ramen, kozijnen en dakranden.

Nestkasten

- Hang nestkasten stevig en hoog genoeg op, zodat jagende katten er niet bij kunnen.
- Plaats een nestkast voor vogels niet in de volle zon. De gierzwaluw en huismus hebben bijvoorbeeld een voorkeur voor een nestkast op het noorden of oosten.
- De vliegopening voor vogelnestkasten kan het beste op het noordoosten worden gericht, zodat het beschermt is tegen de wind.
- Plaats meerdere kasten bij elkaar voor koloniebroeders zoals de huismus en de gierzwaluw.
- Vermijd hout dat is behandeld met chemicaliën en schilder de nestkast niet. Dit kan schadelijk zijn voor de jonge vogels.
- Plaats vleermuiskasten aan verschillende gevels, met in elk geval een aantal op de zuid- of westzijde. Vleermuizen, zoals de gewone dwergvleermuis, zijn echte warmteliefhebbers.

Voorbeelden

Hechtende klimplanten

Beplanting die zich vastgrijpt aan de muur door middel van zuignapjes of luchtwortels. Klimop (Hedera) of wilde wingerd zijn geschikte soorten en groeien zowel op zonnige als schaduwrijke gevels. De klimop is zeer geschikt omdat het jaarrond voedsel levert. In het vroege voorjaar wanneer voedsel schaars is zijn er bessen voor vogels, en in het najaar voor insecten tijdens de bloeitijd. De wilde wingerd krijgt een prachtige rode kleur in de herfst.

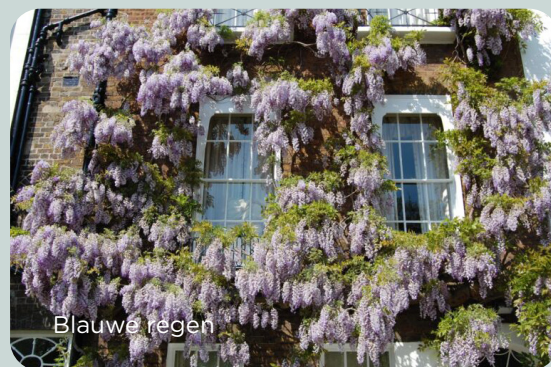

Wilde wingerd

Rankende en windende klimplanten

Beplanting die groeit tegen een constructie dat tegen de muur is bevestigd. Veel van deze soorten hebben een prachtige bloeiwijze.

- Blauwe regen bloeit in het voorjaar met grote blauwe trossen.
- De vuurdoorn heeft eerst witte bloemen en later grote trossen oranje en rode bessen waar veel vogels dol op zijn.
- De clematis heeft diverse soorten bloeiwijzen en blijft jaarrond groen.
- De bruidsluier heeft het voordeel dat hij snel groeit en geeft mooie witte bloemen. Deze plant is zeer geschikt als je snel een oppervlak wil laten begroeien.
- Kamperfoelie geeft een heerlijk geur en de nectar zijn bijen dol op.

Blauwe regen

Nestkasten vogels

Iedere vogelsoort heeft zijn eigen woonwensen. Waar en hoe je de nestkast ophangt is belangrijk. Voor veel vogelsoorten zijn er op maat gemaakte nestkasten beschikbaar.

Vleermuiskasten

Er zijn verschillende soorten vleermuiskasten beschikbaar, zowel bolle als platte kasten (nissen versus holtes). De gewone dwergvleermuis heeft een voorkeur voor een platte kast.

Water

Concentratie, geheugen en leerprestaties verbeteren bij contact met groen en water, vooral bij kinderen.

introductie

In een natuurinclusieve tuin is voldoende voedsel én water beschikbaar. Water is immers niet alleen belangrijk voor ons, maar ook voor plant en dier. Water dient als drinkbron of plek om te badderen. Veel dieren zijn voor hun voortplanting afhankelijk van water.

Voor een waterelement in de tuin kun je denken aan een waterschaal, een vijver of een poel. Flauwe oevervallen zijn overigens essentieel om een vijver of poel aantrekkelijk te maken. Planten kunnen er beter groeien en dieren kunnen het water betreden. In de omgeving moeten er wel voldoende schuilplekken zijn. Denk hier bijvoorbeeld aan stenen of stronken. Met een poel of vijver in de tuin geef je plantensoorten die van een natte bodem houden een plek, waardoor er meer variatie ontstaat. Variatie betekent meer verschillende planten en dieren en dat is gunstig voor de natuur.

voordelen

Water in de tuin maakt de tuin voor meer planten- en diersoorten aantrekkelijker. Meer soorten betekent meer natuurbeleving. Maar ook worden soorten zoals kikkers en padden aangetrokken. Zij vormen een natuurlijke plaagbestrijding voor slakken en insecten. Daarnaast wordt de tuin klimaatbestendiger. Water in je tuin kan goed samengaan met het infiltreren en vasthouden van regenwater in de bodem tijdens natte perioden. Zo wordt de watervoorraad ondergronds aangevuld en is de tuin beter bestand tegen droge perioden in de zomer. Ook zorgt het voor verkoeling.

Tips and tricks

- Leg een vijver aan op een plek die gedeeltelijk in de zon ligt. Zonlicht is belangrijk voor een goede waterkwaliteit. Maar te veel zon is niet goed, want dan ontstaat er algengroei.
- Kies voor de vijver het liefst een plek uit de buurt van bomen en struiken. Vallend blad dat in het water zorgt voor verstoring van de waterkwaliteit.
- Koppel de regenpijp af van het riool en gebruik het regenwater voor de poel of laat het in de tuin wegllopen. Je bespaart zo drinkwater en draagt direct een steentje bij aan maatregelen voor klimaatadaptatie.
- Houd geen vissen als je amfibieën wilt helpen. Vissen eten namelijk de eitjes en jonge dieren op.
- Insecten hebben ondiep water nodig om te drinken. Leg in een waterbak daarom wat knikkers of steentjes, zodat hommels of vlinders niet verdrinken.
- Bij het schrijven van deze inspiratiegids biedt waterschap Hollandse Delta een subsidieregeling voor waterinitiatieven, zoals het afkoppelen van de regenpijp. Kijk op de website van het waterschap voor de actuele mogelijkheden en voorwaarden.

Voorbeelden

Vijver

Om een vijver aan te leggen moet een kuil bedekt worden met folie zodat het water niet weg kan lopen. In plaats van folie kun je ook gebruik maken van een (specie) kuip. Met verschillende dieptes zorg je voor groeiomstandigheden voor verschillende planten en dieren. Schoon water en zuurstofplanten zijn belangrijk. Zuurstof in het water is belangrijk om het water leefbaar te maken.

Afkoppelen

Door regenwaterafvoer af te koppelen van het riool en te combineren met een waterbuffer of wadi, ontstaat een waterbuffer die wateroverlast kan helpen voorkomen. Veengrond heeft weinig capaciteit om water op te nemen, daarom wordt direct infiltreren tijdens extreme neerslag bij deze conditie afgeraden.

Waterschaal

Een waterschaal biedt een fijne plek voor vogels om te drinken en te baden. Plaats de waterschaal met een dun laagje schoon water op een open plek waar roofdieren niet bij kunnen en vogels makkelijk kunnen wegvliegen. Door stenen en kiezels toe te voegen kunnen insecten ook gebruik maken van de waterschaal.

Poel

Een natuurlijke poel is interessant voor bijvoorbeeld padden en salamanders. De poel vraagt om flauwe oevers en een zon-georiënteerde zuidhelling. Flauwe hellingen zijn belangrijk zodat amfibieën de poel in en uit kunnen. Bij een poel is geen folie nodig en is het belangrijk dat het water ondiep is. Tot 60 centimeter diepte is het een poel.

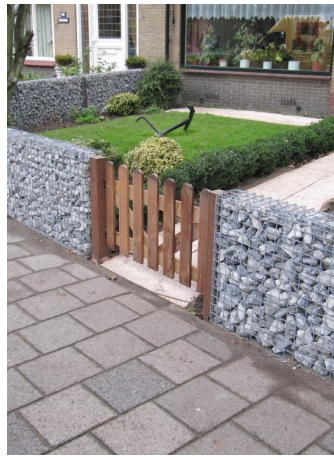
Erfafscheiding

wist je dat?

Een groene omgeving gezondheidsschade ten gevolge van luchtverontreiniging, hitte en geluid verminderd.

G=0

introdunctie

Natuurlijke erfafscheidingen helpen dieren om zich te kunnen verplaatsen tussen verschillende tuinen, én om in je tuin te komen. Schuttingen vormen daarin echter obstakels. Door de onderkant 10 centimeter open te laten help je soorten zoals de egel enorm. Door een schutting te vervangen door een heg of een haag ga je nog een stap verder, doordat dieren erin kunnen schuilen en nestelen.

Andere voorbeelden van erfafscheidingen zijn opgestapelde stenen of takken. Bij opgestapelde stenen is het goed om te zorgen voor verschil in grootte van de voegen en openingen. Door deze variatie kunnen er meer soorten groeien en een plek vinden. Een afscheiding gemaakt van takken kan in de vorm van een takkenril of vlechtheg. Een takkenril wordt gemaakt door dode takken op te stapelen. Daarentegen wordt bij een vlechtheg gebruik gemaakt van levend houtmateriaal, waarbij hekkenstronken en snoeitakken in elkaar worden gevlochten. Wanneer de heg begint te groeien is het een uiterst geschikte verblijfplaats voor insecten en vogels.

voordelen

Een groene erfafscheiding creëert in een kleine tuin snel ruimtelijkheid. De beplanting draagt daarnaast bij aan luchtzuivering, reduceert omgevingsgeluid en biedt verkoeling in warme perioden. Ook helpt het bij de opvang van regenwater bij heftige regenbuien.

Tips and tricks

- Kies voor bloeiende soorten haagplanten en houd rekening met de bloei- en snoeitijd van de gekozen plant. Door op het juiste moment te snoeien kun je, samen met de insecten en vogels, volop genieten van de bloemen en bessen in de haag.
- Houd bij de keuze voor het type erfafscheiding rekening met de mate van privacy en onderhoud. Als privacy belangrijk is dan is het verstandig om te kiezen voor groenblijvende planten. Die behouden in de winter hun blad. Als er weinig onderhoud gewenst is, kies dan voor beplanting met een lage snoeibehoeft. Klimplanten zijn heel geschikt als groene afscherming en kunnen snel een schutting of hekwerk bedekken.
- Klimplanten zijn heel geschikt als groene afscherming en kunnen snel een schutting of hekwerk bedekken.

Voorbeelden

Stapelmuur

Stapelmuren geven veel leefruimte aan specifieke soorten zoals salamanders en kevers, maar ook voor de bodem en het bodemleven zijn stapelmuren waardevol: duizendpoten, oorwormen en pissebedden gebruiken ze graag als schuilplek. Opgestapelde (bak)stenen, stoeptegels of dakpannen zijn ideaal om een stapelmuur te maken. Planten kunnen spontaan gaan groeien of je kan ervoor kiezen om planten te zaaien. Een stapelmuur in de zon is een goede plek om kruiden zoals tijm of rozemarijn te laten groeien. Planten die houden van vochtige plaatsen zoals mossen en varens zullen groeien aan de onderkant van de muur.

Hagen

Hagen zijn belangrijk voor dieren en bodemleven. Het zijn schuilplekken voor vogels, zeker als de hagen stekels hebben. Hagen die vruchten of bessen dragen, of nectar produceren helpen insecten en vogels te overleven. Het beste is een haag die bestaat uit verschillende soorten heesters en/of bomen, en het liefst niet te netjes gesnoeid. Haagsoorten die vrij hoog kunnen worden zijn soorten als de (haag) beuk, meidoorn, sleedoorn of veldesdoorn. Voorbeelden van laagblijvende soorten zijn de hondsroos, egelantier, aalbes, gelderse roos of braam.

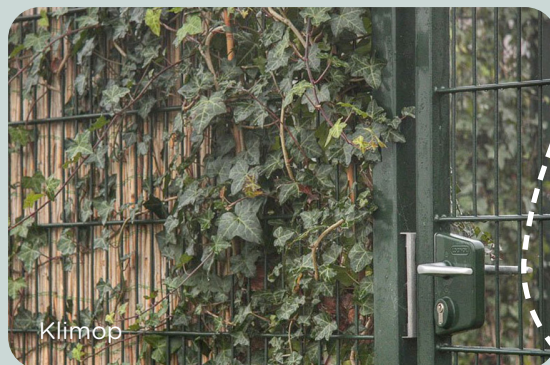
Vlechtheg

De vlechtheg is een element dat van oudsher veel voorkwam in het Nederlandse landschap. Tegenwoordig zijn er nog weinig van over. Bij interesse voor een vlechtheg is het raadzaam om een deskundig bedrijf in te schakelen die het voor je kan maken. Een eenvoudig alternatief is een takkenril. Een takkenril bestaat uit paaltjes waartussen snoeihout en bladafval kan worden opgestapeld.

Begroeid hek

Een begroeid hek is een omheining die begroeid is met klimplanten of andere vegetatie. Een begroeid hek draagt zowel onder als boven de grond bij aan biodiversiteit. Het is een afscheiding die er aantrekkelijk uitziet. Planten waar je aan kan denken zijn kamperfoelie, hop, bosrank, klimrozen, wilde wingerd of bruidssluier.

Beplanting

wist je dat?

Er een zwarte en een groene lijst bestaat met soorten van Natuur en Milieu. Hierop staan invasieve soorten die je beter niet kunt aanplanten (zwarte lijst) en soorten die juist bijdragen aan ons inheemse ecosysteem (groene lijst).

[klik hier](#)

introductie

Een inheemse plant op de juiste plek levert een waardevolle bijdrage aan de lokale natuur. Inheems betekent dat de soort van nature voorkomt in de omgeving. Om inheemse soorten goede groeiomstandigheden te bieden, moet er bij de keuze van beplanting rekening worden gehouden met de hoeveelheid zonlicht en de vochtigheid van de bodem. Hoe beter een plant past op de gekozen plaats, hoe sterker en gezonder de plant zal zijn en dus beter bestand tegen plagen en ziekten.

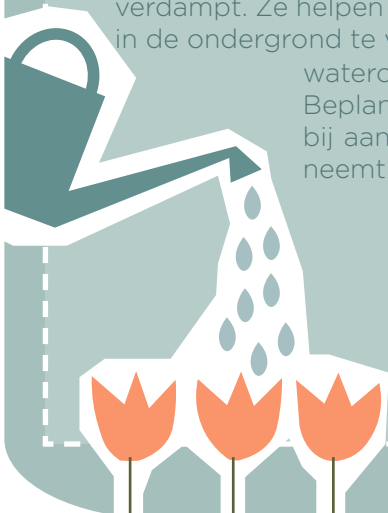
Geef bij beplanting in de tuin voorkeur aan soorten die meerdere functies vervullen, zoals het leveren van zaden, vruchten of schaduw. Bloeiende planten zijn goed voor bijen, hommels en vlinders en planten met bessen of zaden zijn aantrekkelijk voor vogels. In bloem- en kruidenrijke groenstroken is het belangrijk om een divers aanbod van vroeg- en laatbloeiers te planten. Zo is er langer voedsel te vinden en help je de natuur.

Een duurzame tuin is een 'rommelige tuin'. In deze tuin onderhoud soms achterwege gelaten zodat de natuur meer haar gang kan gaan. Dat betekent bijvoorbeeld herfstbladeren laten liggen en de tuin niet winterklaar maken. Gevallen bladeren bieden meerdere voordelen. Een laag bladeren die de bodem bedekt, beschermt plantenwortels tegen de kou. Door ze bij elkaar te vegen en rommelhoekjes te maken ontstaan er schuil- en slaapplekken voor egels en andere kleine dieren. Ook veel vogels en insecten zoeken tussen de bladeren naar voedsel of schuilen hierin. Uiteindelijk wordt het afgefallen blad afgebroken en vormt het een natuurlijke voeding voor de bodem. Niet winterklaar maken betekent uitgebloeide vaste planten laten staan tot het voorjaar. De zaadhoofden van deze planten vormen een belangrijke voedingsbron en houtachtige planten bieden een schuilplaats.

voordelen

Planten en bomen kunnen in periodes met hitte de temperatuur verlagen door verdamping via hun bladeren en ze bieden schaduw. Daarnaast zorgen ze voor minder grote afvoerpieken bij heftige neerslag, doordat ze water opnemen dat vervolgens vertraagd wegloopt in de bodem of verdampt. Ze helpen dus infiltratie van water in de ondergrond te vergroten en daarmee wateroverlast te voorkomen. Beplanting draagt daarnaast bij aan een schonere lucht en neemt CO2 op.

Tips and tricks

- Kies voor planten, zaden en bollen met een keurmerk (On the way to PlanetProof, EU Biologisch of MPS-A+). Die zijn duurzaam gekweekt en niet giftig voor bijen. Veel planten in tuincentra worden behandeld met bestrijdingsmiddelen, waardoor je (onbedoeld) gif in je tuin kan brengen.
- Vermijd het gebruik van bestrijdingsmiddelen tegen onkruid en ongedierte.
- Combineer verschillende bloeiende soorten, zodat insecten een rijk en afwisselend aanbod van voedsel hebben.
- Gebruik regenwater voor de bewatering van planten in de tuin. Regenwater is beter voor het milieu en beter voor de meeste planten dan kalkrijk kraanwater.
- Met boomschors of houtsnippers kun je de onbegroeide grond bedekken. Zo droogt de grond minder snel uit.
- Plant nieuwe planten, struiken of bomen in de herfst, dit is namelijk hét plantseizoen.

Voorbeelden

Bomen

Inheemse boomsoorten hebben zich aangepast aan onze omstandigheden en zijn daardoor weerbaarder. Denk hierbij aan soorten zoals de meidoorn, mispel of appelboom. Hendrik-Ido-Ambacht is gelegen in het veenlandschap van Nederland. Omdat veengrond vrij zuur is en een hoge grondwaterstand heeft, kunnen veel bomen hier niet goed op groeien. Diverse soorten elzen en wilgen doen het wél goed op veengrond.

Knotwilg

Grasveld

Via een grasveld kan regenwater de bodem inzakken. Door hoogteverschillen aan te brengen kan in de diepere delen tijdelijk water worden opgeslagen. Hierdoor krijgt het water de kans om langzaam in de grond te filtreren. De hoogteverschillen zorgen er daarnaast voor dat verschillende soorten planten kunnen groeien waardoor variatie ontstaat. Variatie kan ook ontstaan door bepaalde stukken langere tijd niet te maaien of door zaadmengsels over het gras te strooien.

Aardhommel en vlinders

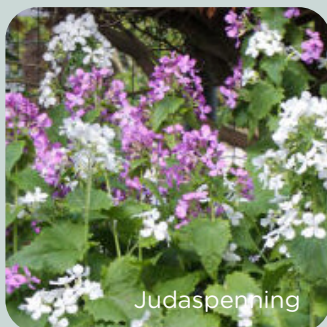
Bepplanting zoals krokus, gevlekt longkruid, en witte en paarse dovenetel zorgen voor een gezellige thuis voor aardhommels. Vlinders zoals Boomblauwtje en Dagpauwoog houden van sporkehout, klimop, grote kattenstaart, hulst, brandnetel en bladafval.

Gevlekt longkruid

Vogels

Vogelvriendelijke vaste planten zijn een uitstekende keuze voor tuinen die vogels willen aantrekken en ondersteunen. Deze planten bieden voedsel en beschutting voor verschillende vogelsoorten. Denk bijvoorbeeld aan judaspenning, kattenstaart of knoopkruid.

Judaspenning

Gewone dwergvleermuis

Wist u dat ook vleermuizen gebruik maken van de planten in uw tuin? Vleermuizen houden van bloemsoorten die 's nachts bloeien en insecten aantrekken zoals de teunisbloem, nachtviolet, siertabak en nachtschone.

Teunisbloem

